

Kvällstidningsjournalist:

”Även vi rycker ut på uppdrag av allmänheten”

Klockan är strax två på natten. Jag väcks av några ilska telefonsignaler och sömndrucket greppar jag luren. En upphetsad och stressad nattchef formligen vrålar ut en dramatisk order. – En passagerarfärja på väg från Tallin till Stockholm tros ha sjunkit. Många kan vara döda. Åk till Skandiahammen och kolla vad som hänt! Snart ska morgondagens tidning gå i tryck och om en jättekatastrof inträffat måste vi naturligtvis ha med det i tidningen. Så var mitt utgångsläge när Estonia gick till havets botten.

Larmet går När olyckan är framme går larmet inte bara hos räddningstjänsten – det utlöser också febril aktivitet på tidnings-, radio - och tv-redaktioner och journalister rycker ut. Slumpen har fört mig till många stora katastrofplatser. Jag bevakade när Scandinavian Star fattade eld och när Partner Air-planet med norsk rederipersonal störtade. Under min tid som usa-korrespondent sprängde man World Trade Center. Jag bodde på Manhattan och var på plats några minuter efter detonationen. Och jag fanns alltså på plats med penna och block i Sverige och Finland när Estonia sjönk.

”Gam!”, skriker anhöriga ”Katastrofjournalistik” är svårt och man balanserar på slak lina. Ond bråd död skapar ett kärvt arbetsklimat. Räddningspersonal av alla de slag vill arbeta ostört, skadade vill vara i fred och anhöriga skriker ”gam”. Journalisten är ändå skyldig att iaktta, ta reda på fakta, intervjua och rapportera. Jag vill påpeka att en olyckans omfattning påverkar oss alla, men den journalistiska metoden är i princip densamma vid en cykelolycka som vid en storkatastrof. Vad har hänt? Hur kunde det hända? Är någon skadad? Har någon avlidit? Vems var felet? Kan sådana olyckor förebyggas? Kan ett ögonvittne, kanske en skadad, kasta ljus över händelserna? Frågorna är många och svaren ska ges av journalisten.

Se och lär av Norge! Och mitt i alltihop finns tidspressen, en deadline. Jag vågar påstå att räddningsansvarigas sätt att hantera massmedier dramatiskt påverkar resultatet av journalistens arbete. I Sverige är det legitimt att skälla på journalister på och runtomkring olycksplatser. I usa respekterar man vårt arbete och i Norge är man världs bäst på att informera och hantera journalister som är satta att bevaka olyckor. För undvikande av alla missförstånd vill jag påpeka att det förekommer övertramp av ivriga nyhetsjägare på olycksplatser. Vi har inte sett det sista heller, men det går faktiskt att minimera riskerna för journalistiska överloppsgärningar.

Det ligger i sakens natur att ingen som är ute på ett professionellt uppdrag tycker om att bli pestförklarad och ombedd att dra åt helvete. Och det är min poäng. Svensk räddningspersonal, ingen nämnd och ingen glömd, saknar grundläggande kunskaper om varför journalister över huvud taget bevakar olyckor. Än mindre vet man vilken typ av information reportrarna söker. Okunskap vållar bekymmer varhelst den uppträder! Min erfarenhet från nyhetsarbete vid olyckor i Norge är synnerligen god. Både myndigheter och andra som på något sätt är ansvariga runt en olycka bemödar sig om att snabbt och ärligt berätta om vad som hänt. Och informationen sker fortlöpande. Rak och klar information är det bästa sättet att kommunicera med massmedierna. En känslig fråga är när journalister vill intervjua överlevande eller lätt skadade. Under Estoniabevakningen var jag med om ett skräckexempel. Personalen vid

sjukhuset i Åbo släppte upp alla journalister till en avdelning där många överlevande vårdades. Kaos utbröt när tio tv-team satte på sina strålkastare och 25 fotografer brände av sina blixtrar. Så ska man inte göra.

Ärlighet och villighet Däremot kan man ordna en presskonferens under ordnade former där någon som kan och vill ges möjlighet att berätta om hur denne upplevde händelserna. Varje katastrof lever sitt eget liv och det är svårt att komma med patentlösningar på hur informationsflödet ska hanteras. Ärlighet och villighet att ge information måste dock vara hörnstenarna i räddningspersonalens uppträdande gentemot oss som ska försöka ge en korrekt skildring av som hänt. Ingen önskar att olyckor ska ske. Men de inträffar ändå. Jag hade hellre fortsatt att sova lugnt den där natten när Estonias bogvisir bröts sönder i den hårda stormen. Men larmet gick och jag fick göra en ”brandkårsutryckning” jag också. På uppdrag av allmänheten.

Olle Eriksson